

המדריך היעיל לסדר פעיל – חלק א

הרב חגי ולסקי, מחבר רב המכר, הגדה של פסח – 'כי ישאלך'

ליל הסדר הינו לילה ייחודי, ובשונה מכל מועדי ישראל זה "ליל החינוך". לילה שבו מסבים כולם, המשפחה לדורותיה. את יסודות החינוך היהודי, המושתת על המשכיות, על המסירה מדור לדור, אנו מיישמים בכל חלק וחלק מערב חשוב זה. הילדים תופסים מקום מרכזי וחשוב ביותר בלילה זה, שבו אנו מקיימים הלכה למעשה את הוראת התורה "והגדת לבנך".

יש הבדל תהומי בין תפיסת היהדות בחינוך לבין הסתכלות אומות העולם, כפי שמצינו בויכוח שבין משה לפרעה. לשאלת מלך מצרים "מי נְמִי הַהֲלֹכִים" (שמות י, ח) השיב משה: "בְּנֵעָרֵינוּ וּבְזִקְנֵינוּ נִלְדָּה בְּבְנֵינוּ וּבְבָנוֹתֵנוּ", ותגובת פרעה לא איחרה לבוא, באמרו: "לא כן, לְכוּ נָא הַגְבֵרִים". בניגוד לתפיסתו של פרעה, עם ישראל מציב את הילדים במרכז, ובאופן מיוחד מציינים זאת בחג הפסח - חג המשפחה.

כחלק מהיערכותנו לליל הסדר, עלינו להיות מודעים לאתגרים הרבים שיש בלילה חשוב זה, ונמנה את חלקם: **א. אתגר לשמור על עירנות הילדים הקטנים**, עד שעה מאוחרת, (מוכר גם משבתות השנה...), שלא לדבר על עירנותנו המבוגרים, לאחר תקופת נקיונות ארוכה ומייגעת, כמו גם הכנות לחג ולליל הסדר. **ב. משימה לא קלה להחזיק את כולם בריכוז** למשך כל אמירת ההגדה. **ג. מטלה חשובה וקשה הרובצת על כתפי עורך הסדר, לשלב את כולם**, גדולים וקטנים כאחד. קשה שבעתיים, כשסביב שולחן הסדר מסבים בני גילאים שונים, ולעיתים בעלי רקע וידיעות שונות. **ד. הבדלי מנהגים**. בליל הסדר אנו פוגשים מנהגים רבים ושונים, ולא רק בין עדה לעדה, אלא גם בין מסורות, כדוגמת המנהגים המגוונים בעדות האשכנזים, באשר לנטילת הכרפס (תפו"א, צנון, סלרי ועוד). אתגרים רבים נוספים יש בלילה זה, כשהעיקרי שבהם – **שכולם יהנו מלילה קדוש זה**.

חמשת עקרונות החינוך בליל הסדר

כדי להשיג את מטרתנו בלילה חשוב זה, שנצליח לרתום את ילדינו להשתתף באופן פעיל בשולחן הסדר עלינו לפעול בהתאם לחמשת עקרונות החינוך שבמרכז לילה זה:

- מה נשתנה – דרך שאלה ותשובה**. בעל ההגדה התווה לנו אופן סיפור יציאת מצרים, בדרך שאלה ותשובה, ומדוע? המלבי"ם מבאר שבדרך זו הלב מתרגש ומתעורר, ומוסיף רבי יחזקאל אברמסקי שלדברים שנאמרים כתשובה לשאלות, יש נעימות ומתיקות מיוחדת. כדי להעשיר את שולחן הסדר, עלינו לפעול בדרך זו, ולקיים את מצות סיפור יציאת מצרים.
- המחשה – בתחילת 'מגיד' אנו אומרים: "יכול מראש חודש? ... לא אמרתי, אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך"**. ייחודיות הסיפור בליל הסדר הוא כשהמצות, מרור, כרפס ושאר הסימנים

לפניו. בליל הסדר עושים מעשים רבים כדי להמחיש את יציאתנו מעבדות לחרות, (כדוגמת חלק מהטעמים ללבישת הקיטל, חציית המצה, אכילת מרור, כרפס ועוד),

3. **סיפור** – "מעשה בר' אליעזר... שהיו מסובין בבני ברק והיו **מספרים** ביציאת מצרים...".
באמצעות הסיפור אודות 5 התנאים בני ברק, מלמד אותנו בעל ההגדה, **שכל אדם חייב** במצות '**סיפור** יציאת מצרים', כולל חכמים ונבונים. עלינו לספר, ללא פלפולים או דרשות. חיוב זה מוטל על כל אחד ואחד, בודאי עלינו ביחס לילדינו (בשבוע הבא, נרחיב בע"ה אודות האופן, שבו נספר לילדינו ונקיים את מצות סיפור יציאת מצרים).

4. **חזרה ושינון** – את הקטע 'עבדים היינו' אנו מסיימים במילים "וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה **משובח**". רבי ירוחם ליבוביץ מבאר שהמילה '**משובח**' מוסבת על המרבה לספר, שכתוצאה מהסיפור נעשה משובח יותר, שמתחזק באמונה. עלינו לשנן ולספר, ככל שניתן ביציאת מצרים, כדי להתחזק ולחזק את בני ביתנו באמונה.

5. **קליות ואגוזים** – עידוד באמצעות מתנות ופרסים. בכל השנה יש חשיבות רבה לעודד ולתמרץ את הילדים, אולם בלילה זה, הורו לנו חז"ל באופן מיוחד לנהוג כך.

מומלץ מאד להיערך לפני ליל הסדר עם "קליות ואגוזים", ובתרגום לשפת ימינו, עם **פרסים ומתנות**. לקנות לפני ליל הסדר משחקים, ספרים, או מתנות אהובות על הילדים. הם משמשים "תמריץ" מצוין להשתתפות פעילה לשאלות, לתירוצים, לסיפורים, לשירה יפה ובעצם לכל דבר. באמצעות פעילויות אלו ניתן להעשיר את שולחן ליל הסדר ולהפכו לחוויה משפחתית מעצימה. במאמר זה עסקנו ב"מעטפת" של ליל הסדר. בחלק ב' של מאמר זה, בשבוע הבא בע"ה נתמקד באופן שבו נקיים עם ילדינו את מצות סיפור יציאת מצרים.

לתגובות – office@shaalti.co.il

הכותב: הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר סדרת הספרים '**תורתך שאלתי**' על התורה, '**כי ישאלך**' – על הגדה של פסח, '**מה שאלתך**' – על מגילת אסתר.

להרחבה בנושאי הגדה של פסח וליל הסדר, באתר '**אחת שאלתי**' בקישור [/https://shaalti.co.il](https://shaalti.co.il)